

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาพฤติกรรมนิสัยของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคามเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยผู้วิจัยขอนำเสนอผลการสรุปอภิปรายผล และข้อเสนอแนะตามลำดับ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์การวิจัย
2. สมมติฐานการวิจัย
3. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สรุปผลการวิจัย
7. อภิปรายผล
8. ข้อเสนอแนะ

5.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

5.1.1 เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาพฤติกรรมนิสัยของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม

5.1.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาพฤติกรรมนิสัยของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม

5.1.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมนิสัยของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม

5.2 สมมติฐานการวิจัย

5.2.1 การพัฒนาพฤติกรรมนิสัยของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม อยู่ในระดับมาก

5.2.2 ปัจจัยความรู้ความเข้าใจ ปัจจัยการมีส่วนร่วม ปัจจัยความคาดหวัง ปัจจัยความต้องการขั้นพื้นฐานทางร่างกาย ปัจจัยความต้องการความมั่นคงและปลอดภัย

ปัจจัยความต้องการความรัก ปัจจัยความต้องการการยอมรับนับถือ และปัจจัยความต้องการความสำเร็จในชีวิตมีผลต่อการพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม

5.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา หมายถึง ผู้ต้องขังที่ถูกควบคุมตัวอยู่ในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 1,757 คน เป็นผู้ต้องขังชาย จำนวน 1,521 คน เป็นผู้ต้องขังหญิง จำนวน 236 คน การได้มาของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สุทธทาโร ยามาเน่ ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบสัดส่วน จากนั้นทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายด้วยวิธีจับสลาก ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 326 คน เป็นผู้ต้องขังชาย จำนวน 282 คน และผู้ต้องขังหญิง จำนวน 44 คน

5.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.95 แบ่งเป็น 3 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาพฤตินิสัย เป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม เป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ตอนที่ 3 เป็นข้อแนะนำเกี่ยวกับการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม เป็นประเภทแบบสอบถามปลายเปิดให้ผู้ตอบแบบสอบถามมีอิสระในการตอบ

5.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ร้อยละค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเชิงเส้น ส่วนข้อแนะนำเกี่ยวกับการพัฒนาพฤตินิสัย มีลักษณะเป็นข้อคำถามปลายเปิด ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา จากนั้นสรุปออกมาเป็นค่าความถี่

5.6 สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม พบว่า

5.6.1 ระดับการพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$) พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก จำนวน 3 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการฝึกวิชาชีพ ($\bar{X} = 4.14$) ด้านการอบรมทางศาสนาและศีลธรรม ($\bar{X} = 4.14$) และด้านการศึกษาสายสามัญ ($\bar{X} = 4.08$)

5.6.2 ระดับการพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ด้านการศึกษาสายสามัญ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$) พิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 2 ข้อ และ อยู่ในระดับมาก จำนวน 7 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ นักศึกษาสามารถนำวุฒิการศึกษาไปใช้ประโยชน์หลังพ้นโทษ ($\bar{X} = 4.36$) ความเหมาะสมของระยะเวลาการเข้าเรียนต่อ 1 สัปดาห์ ($\bar{X} = 4.22$) การให้บุคคลภายนอกที่มีความรู้มาสอน ($\bar{X} = 4.10$) จัดสถานที่ในกาจัดการเรียนการสอนให้มีความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.10$) การวัดผลและประเมินผลตรงกับความเป็นจริงของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.06$) การแจกอุปกรณ์การเรียนอย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 4.04$) มีกิจกรรมส่งเสริมการศึกษาสายสามัญ ($\bar{X} = 4.01$) การใช้สื่อและอุปกรณ์ในการฝึกอบรม ($\bar{X} = 4.00$) และการให้ผู้ต้องขังที่มีความรู้เป็นครูผู้ช่วยสอนเหมาะสม ($\bar{X} = 3.91$)

5.6.3 ระดับการพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ด้านการฝึกวิชาชีพ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$) พิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 2 ข้อ และ อยู่ในระดับมาก จำนวน 6 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ท่านคิดว่าสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประกอบอาชีพหลังพ้นโทษ ($\bar{X} = 4.28$) ระยะเวลาการฝึกวิชาชีพเหมาะสมกับหลักสูตร ($\bar{X} = 4.24$) วัสดุ/อุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกอบรมเพียงพอ ($\bar{X} = 4.20$) วิทยากรมีความรู้ความสามารถเหมาะสม ($\bar{X} = 4.16$) ท่านได้รับความรู้จากการฝึกวิชาชีพ ($\bar{X} = 4.15$) หลักสูตรวิชาชีพตรงกับความต้องการของท่าน ($\bar{X} = 4.08$) สถานที่ในการฝึกอบรมเหมาะสม ($\bar{X} = 4.07$) จำนวนวิทยากรเพียงพอ ($\bar{X} = 4.02$)

5.6.4 ระดับการพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ด้านการอบรมทางศาสนาและศีลธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$) พิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 4 ข้อ และ อยู่ในระดับมาก จำนวน 4 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ มีการอบรมในวันสำคัญของชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ($\bar{X} = 4.35$) วิทยากรมีความรู้ความสามารถเหมาะสม ($\bar{X} = 4.28$) การอบรมทางศาสนาและศีลธรรมช่วยให้ท่านมีคุณธรรม

จริยธรรม ($\bar{X} = 4.26$) การอบรมทางศาสนาและศีลธรรมช่วยให้ท่านคลายความเครียด ลดความวิตกกังวลจากการต้องโทษ ($\bar{X} = 4.22$) สถานที่ในการฝึกอบรมเหมาะสม ($\bar{X} = 4.17$) มีการฝึกสมาธิ วิปัสสนากรรมฐาน ($\bar{X} = 4.16$) มีการประกอบพิธีกรรมตามศาสนาที่ผู้ต้องขังนับถือ ($\bar{X} = 3.93$) มีการอบรมแยกตามศาสนาพุทธ คริสต์ และอิสลาม ($\bar{X} = 3.82$)

5.6.5 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม โดยรวม ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจ ความต้องการความสำเร็จ และความต้องการการยอมรับนับถือ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเป็น 0.560 และสามารถร่วมกันพยากรณ์การพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ได้ร้อยละ 30.8 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.00 โดยมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์เท่ากับ ± 0.512

สมการถดถอยในรูปคะแนนดิบ และคะแนนมาตรฐาน มีดังนี้

1) สมการถดถอยในรูปคะแนนดิบ คือ $Y = 0.900 + 0.317$ ความรู้ความเข้าใจ (X1) + 0.256 ความต้องการความสำเร็จ (X8) + 0.186 ความต้องการการยอมรับนับถือ (X7)

2) สมการถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ $Z = 0.267$ ความรู้ความเข้าใจ (Z1) + 0.245 ความต้องการความสำเร็จ (Z8) + 0.211 ความต้องการการยอมรับนับถือ (Z7)

ส่วนตัวแปรพยากรณ์การพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคามที่ไม่พบนัยสำคัญทางสถิติ ($p > 0.05$) ได้แก่ การมีส่วนร่วม (X2) ความคาดหวัง (X3) ความต้องการพื้นฐานทางร่างกาย (X4) ความต้องการความมั่นคงและปลอดภัย (X5) และ ความต้องการความรัก (X6)

5.5.6 ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ 1) ควรพัฒนาพฤตินิสัยอย่างต่อเนื่อง หลากหลายและใช้เทคโนโลยีทันสมัย 2) ควรจัดกิจกรรมนันทนาการและสันนันทนาการ 3) ควรจัดสรรงบประมาณด้านการพัฒนาพฤตินิสัยให้เกิดประโยชน์แท้จริง 4) ควรอนุญาตให้ผู้ต้องขังอ่านหนังสือทางวิชาการในห้องนอน 5) ควรจัดให้มีวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถ 6) ควรส่งเสริมการฝึกวิชาชีพให้สอดคล้องกับความต้องการของ AEC 7) ควรติดตามประเมินผลภายหลังกิจกรรม 8) ควรทำข้อตกลงกับหน่วยงานภายนอกให้รับแรงงานผู้ต้องขัง และ 9) ควรพัฒนาพฤตินิสัยแยกตามฐานความผิด

5.7 การอภิปรายผล

ผลการวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาพหุตินิสัยผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม มีประเด็นที่น่าสนใจที่จะนำมาอภิปราย ดังนี้

5.7.1 การพัฒนาพหุตินิสัยของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมพบว่า อยู่ในระดับมากสอดคล้องกับสมมติฐานที่ผู้วิจัยตั้งไว้ สาเหตุอาจเป็นเพราะว่า รัฐบาลโดยกระทรวงยุติธรรม กรมราชทัณฑ์มอบนโยบายให้เรือนจำ/ทัณฑสถานทั่วประเทศดำเนินการพัฒนาพหุตินิสัยผู้ต้องขังภายใต้ต้นนโยบาย 5 ด้าน คือความสุข ลดความเหลื่อมล้ำในสังคมมุ่งสร้างสังคมที่เป็นธรรม ด้านที่ 2 การพัฒนาพหุตินิสัย แก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด และการป้องกันการกระทำผิดของพลเอก ไพบูลย์ คุ้มฉายา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ.2555 - 2559, แผนปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2557 -2560 กลยุทธ์ที่ 2 ส่งเสริมการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงอย่างเหมาะสมและเท่าเทียมกันแลแผนปฏิบัติราชการกรมราชทัณฑ์ พ.ศ. 2559 - 2562 ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาพหุตินิสัย เพื่อคืนคนดีสู่สังคม (ปัทมา โคมประดิษฐ์, 2558, น. 7) โดยมุ่งเน้นพัฒนาระบบงานควบคุมและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดในสถานที่ควบคุม พัฒนาผู้ต้องขังให้มีความรู้สายสามัญ การฝึกวิชาชีพ และการอบรมทางศาสนาและศีลธรรม เพื่อเสริมสร้างทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ปลุกฝังคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนการปรับเปลี่ยนทัศนคติของสังคมต่อผู้พ้นโทษให้ยอมรับและเปิดโอกาสให้กลับคืนสู่สังคม นอกจากนี้ รัฐบาลโดยกระทรวงยุติธรรม กรมราชทัณฑ์ยังมีมาตรการกำกับ ติดตามตรวจสอบประเมินผลงานที่เรือนจำ / ทัณฑสถานดำเนินการพัฒนาพหุตินิสัยผู้ต้องขังทุกระยะ เช่น การรายงานผลการพัฒนาจิตใจผู้ต้องขังประจำเดือน การรายงานผลการดำเนินงานภายหลังเสร็จสิ้น โครงการ การส่งเจ้าหน้าที่เรือนจำ/ทัณฑสถานเข้ารับการฝึกอบรมด้านการพัฒนาพหุตินิสัยผู้ต้องขัง เป็นต้น ซึ่งทำให้เรือนจำ/ทัณฑสถานต้องตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา

นอกจากนั้นกฎหมาย กฎ ระเบียบและข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง เช่น พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ ระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังและการแยกคุมขัง การเลื่อนชั้นหรือลดชั้นนักโทษเด็ดขาด การลดวันต้องโทษจำคุก และการพักการลงโทษ พ.ศ. 2559 ยังเอื้อประโยชน์ให้ผู้ต้องขังได้รับโอกาสปล่อยตัวก่อนครบกำหนดโทษตามคำพิพากษา กล่าวคือ หากระหว่างถูกควบคุมตัวอยู่ในเรือนจำ ผู้ต้องขังมีความประพฤติดี มีความวิริยะอุตสาหะ ก้าวหน้าในการศึกษา และทำงานจนเกิดผลดีหรือทำความชอบแก่ราชการเป็นพิเศษ ประกอบกับได้รับการบำบัด แก้ไขฟื้นฟูและพัฒนาพหุตินิสัยทั้งด้านร่างกายและจิตใจ อาจได้รับการพิจารณาให้ได้รับการปล่อยตัวก่อนครบกำหนดโทษ

ดังนั้น ผลจากนโยบายของรัฐบาลโดยกระทรวงยุติธรรม กรมราชทัณฑ์ ที่มุ่งเน้นการดำเนินการพัฒนาพฤตินิสัย เพื่อคืนคนดี มีคุณค่าสู่สังคม ตลอดจนการติดตามประเมินผลการดำเนินงานอย่างใกล้ชิด และความต้องการของผู้ต้องขังที่จะเข้ารับการพัฒนาพฤตินิสัยเพื่อให้ได้รับโอกาสพิจารณาให้ได้รับการปล่อยตัวก่อนครบกำหนดโทษตามคำพิพากษา ทำให้การดำเนินการพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคามเป็นไปอย่างต่อเนื่องและจริงจัง ดังจะเห็นได้จากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า การพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคามโดยรวม อยู่ในระดับมาก

สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นิमित บุตรทิพย์ (2549, น. 75 - 80) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ความต้องการศึกษาของผู้ต้องขังเรือนจำอำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา พบว่า ผู้ต้องขังมีความต้องการให้จัดการเรียนการสอนระดับประถมศึกษาแบบชั้นเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด กัญจนรัตน์ (2549, น. 74) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังต่อการดำเนินชีวิตภายหลังพ้นโทษ พบว่า ผู้ต้องขังมีความคาดหวังต่อตนเอง และต่อครอบครัวอยู่ในระดับมากที่สุด พิรญา ทับคง (2553, น. 96) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ปัจจัยในการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังของเรือนจำกลางเพชรบุรี พบว่า การพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังของเรือนจำกลางเพชรบุรีต้องพัฒนาด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาพฤตินิสัยโดยการให้การศึกษาวิชาสามัญในระดับมาก มีความต้องการเรียนหนังสือในระดับมาก และคาดหวังว่าครอบครัวจะให้อภัยในความผิดที่ผ่านมาในระดับมาก และสืบวงศ์ พิทักษ์ธรรม (2554, น. 60) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการควบคุมและการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังคดีความมั่นคง พบว่า ผู้ต้องขังมีความต้องการและความคาดหวังต่อการพัฒนาพฤตินิสัยอยู่ในระดับมาก กล่าวคือ ผู้ต้องขังมีความมุ่งหมายให้เรือนจำ/ทัณฑสถานดำเนินการพัฒนาพฤตินิสัยด้านการศึกษายาสามัญและด้านการฝึกวิชาชีพ

5.7.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคามโดยรวม ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจ ความต้องการความสำเร็จ และความต้องการการยอมรับนับถือ สอดคล้องกับสมมติฐานที่ผู้วิจัยตั้งไว้ สามารถอภิปรายได้ ดังนี้

5.7.2.1 ความรู้ความเข้าใจ มีอิทธิพลต่อการพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ผู้วิจัยตั้งไว้ อาจสืบเนื่องจาก นักอาชญาสำนักโพซิทีฟ ซึ่งนำโดย Cesare Lombroso เห็นว่าอาชญากรรมเป็นปรากฏการณ์อย่างหนึ่งในสังคม เช่นเดียวกับปรากฏการณ์ธรรมชาติ โดยผู้ประกอบอาชญากรรมหาได้มีเจตนาที่จะกระทำผิดกฎหมายไม่ เพราะฉะนั้นการลงโทษผู้ประกอบอาชญากรรมตามโทษที่กฎหมายกำหนดไว้ จึงน่าจะไม่ต้อง แต่ควรที่จะดำเนินการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดเป็นรายบุคคล หรือรายกลุ่มในรูปแบบต่าง ๆ (อมรเทพ เมืองแสน, 2554, น. 66) เมื่อผู้ต้องขังเข้ามาสู่เรือนจำจะถูก

นำเข้าสู่กระบวนการพัฒนาพฤตินิสัย อย่างไรก็ตามผู้กระทำผิดเหล่านี้ได้ถูกหล่อหลอมมาจากสถาบันทางสังคมหรือสภาพแวดล้อมมาเป็นเวลานาน การแก้ไขในเรือนจำเพียงระยะเวลาสั้น ๆ จึงเป็นเรื่องที่ยากลำบาก ซึ่งเรือนจำได้พยายามอย่างยิ่งที่จะคิดค้นสร้างนวัตกรรม และพัฒนาวิธีการในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยเริ่มจากนำผู้ต้องขังเข้าสู่กระบวนการพัฒนาพฤตินิสัย คือ 1) การรับตัว 2) การดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาพฤตินิสัย 3) การเตรียมการปลดปล่อย และ 4) การดูแลหลังปล่อย ในระยะแรกผู้ต้องขังจะต้องถูกฝึกระเบียบวินัยอย่างเข้มข้น เพื่อให้เกิดวินัย สามารถดำรงชีวิตอยู่ภายใต้กฎ ระเบียบและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ซึ่งจะทำให้ผู้ต้องขังมีความรู้สึกรู้สีก่อแท้ สิ้นหวัง หมดอาลัยในชีวิต เพราะต้องขาดอิสรภาพ ต้องพลัดพรากจากครอบครัวหรือคนรัก และต้องอยู่ภายใต้กฎ ระเบียบที่เคร่งครัดของเรือนจำ กิจกรรมสำคัญที่เรือนจำนำมาถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง คือ โครงการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง โปรแกรมปฐมนิเทศผู้ต้องขังเข้าใหม่ โดยมุ่งเน้นให้ผู้ต้องขังมีความรู้เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตในเรือนจำ สิทธิประโยชน์การรักษาพยาบาล การศึกษาสายสามัญ การฝึกวิชาชีพ และการอบรมทางศาสนาและศีลธรรม เมื่อผู้ต้องขังได้วิเคราะห์ สังเคราะห์จนเกิดความรู้ความเข้าใจหรือความคิดรวบยอดตระหนักถึงประโยชน์และความสำคัญของการพัฒนาพฤตินิสัยที่จะเกิดขึ้นต่อตนเองทั้งด้านร่างกายและจิตใจย่อมส่งผลให้ผู้ต้องขังเกิดความคาดหวัง ความต้องการ และแรงจูงใจที่จะเข้ารับการพัฒนาพฤตินิสัย ส่งผลให้ปัจจัยความรู้ความเข้าใจมีอิทธิพลต่อการพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม

สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิรญา ทับคง (2553, น. 96) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ปัจจัยในการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังของเรือนจำกลางเพชรบุรี พบว่า ความรู้ความเข้าใจส่งผลต่อการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังของเรือนจำกลางเพชรบุรี

5.7.2.2 ความต้องการความสำเร็จมีอิทธิพลต่อการพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5สอดคล้องกับสมมติฐานที่ผู้วิจัยตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า เมื่อผู้กระทำผิดถูกจับกุมและเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม เปลี่ยนสถานภาพเป็นผู้ต้องขัง ความรู้ความสามารถ ทักษะ กำลังใจ ตลอดจนความเชื่อมั่นที่มีอยู่จะถูกบั่นทอนลง เพราะต้องดำเนินชีวิตอยู่ในสถานที่อันจำกัด ภายใต้กฎระเบียบที่เคร่งครัด และสภาพความแออัดในเรือนจำ ล้วนก่อให้เกิดความกดดันทางจิตใจ ซึ่งรัฐบาล โดยกระทรวงยุติธรรม กรมราชทัณฑ์มีนโยบายให้เรือนจำ/ทัณฑสถานดำเนินการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังอย่างต่อเนื่อง ดังจะเห็นได้จากงานแถลงข่าวเปิดตัวหนังสือ “เฟซบุก เรื่องเล่าจากบางขวาง” และ “เฟซบุก เรื่องเล่าจากแดนหญิง” (ปัทมิตา โฉมประดิษฐ์, 2557, น. 10 - 11) ซึ่งเป็นการฝึกอบรมด้านงานเขียนให้แก่ผู้ต้องขังในเรือนจำ โดยได้รับพระกรุณาธิคุณในพระเจ้าหลานเธอพระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา ที่ทรงมีพระดำริให้ดำเนิน

กิจกรรมการเขียนเพื่อสร้างกำลังใจเชิงลึกส่งเสริมความต้องการความสำเร็จของผู้ต้องขังซึ่งกระทรวงยุติธรรมได้น้อมนำพระดำริมาดำเนินการจัดโครงการต่าง ๆ ได้แก่ การจัดอบรมโครงการเรื่องเล่าแดนประหารให้แก่ผู้ต้องขังเรือนจำกลางบางขวาง และจัดอบรมโครงการเรื่องเล่าแดนหญิงให้แก่ผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำกลางราชบุรี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 ซึ่งที่ผ่านมามีงานเขียนของผู้ต้องขังที่ประสบความสำเร็จและได้รับรางวัล ได้แก่ หนังสือ “อิสรภาพบนเส้นบรรทัด 13 นักโทษประหาร” ได้รับรางวัลสำคัญต่าง ๆ เช่น รางวัลเซเว่นบุ๊คอวอร์ด ครั้งที่ 9 รางวัลนายอินทร์ ในปี พ.ศ. 2555 และยังมีหนังสือ “คำสารภาพสุดท้ายก่อนเข้าห้องประหาร” ที่ได้รับรางวัลเซเว่นบุ๊คอวอร์ดครั้งที่ 10 นอกจากนี้ผู้วิจัยขอเสนอการพัฒนาพฤติกรรมนิสัยของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งถือเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ต้องขังประสบความสำเร็จ คือ โครงการฝึกวิชาชีพอนุรักษศิลป์ที่บ้านอีสานรูปแบบโปงลางแก่ผู้ต้องขังมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อให้ผู้ต้องขังได้รับการผ่อนคลายโดยใช้ดนตรีเป็นเครื่องมือในการบำบัดจิตใจ 2) เพื่อให้ผู้ต้องขังมีจิตใจอ่อนโยน และมีสุขภาพจิตที่ดี อันจะเป็นประโยชน์ต่อการแก้ไขพัฒนาพฤติกรรมให้เป็นพลเมืองดีภายหลังพ้นโทษ 3) เพื่อให้ผู้ต้องขังมีทักษะ มีความรู้ความเข้าใจในศิลปะพื้นบ้านอีสานรูปแบบโปงลาง และร่วมกันอนุรักษ์ สืบสานศิลปะพื้นบ้านอีสานให้ดำรงอยู่ต่อไป และ 4) เพื่อให้ผู้ต้องขังสามารถนำความรู้ด้านศิลปะพื้นบ้านอีสานรูปแบบโปงลางไปประกอบอาชีพได้ภายหลังพ้นโทษ โดยจัดตั้งวงดนตรีประจำเรือนจำ ชื่อว่า “วงดนตรีโปงลางเบิกฟ้าสารคาม” ซึ่งในปี 2559 ได้รับเชิญจากหน่วยงานภายนอกให้นำวงดนตรีของผู้ต้องขังออกแสดงภายนอกเรือนจำ คือ 1) เมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม 2559 ได้รับเชิญจากแรงงานจังหวัดมหาสารคามให้นำวงดนตรีของผู้ต้องขังออกแสดงเนื่องในโอกาสจัดสร้างศาลาประดิษฐานพระกัณฑ์ทวิชัย ณ ศูนย์ราชการกระทรวงแรงงานจังหวัดมหาสารคามและ 2) เมื่อวันที่ 13 - 14 สิงหาคม 2559 ได้รับเชิญจากกรมราชทัณฑ์ให้นำวงดนตรีของผู้ต้องขังออกแสดงงานตลาดคลองผดุงกรุงเกษม ณ คลองผดุงกรุงเกษม กรุงเทพมหานคร และนี่คือสิ่งยืนยันว่าแม้จะได้ชื่อว่าเป็นผู้ต้องขัง แต่ก็มีความต้องการความสำเร็จเช่นเดียวกับบุคคลภายนอกทั่วไปการพัฒนาพฤติกรรมจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่สามารถตอบสนองความต้องการความสำเร็จ โดยใช้วิธีบำบัด แก้ไข และฟื้นฟูสภาพจิตใจ สติปัญญา ความรู้ความสามารถ ตลอดจนสมรรถภาพทางด้านร่างกาย ทำให้ผู้ต้องขังเกิดความเชื่อมั่นในตนเองมีพลังขับเคลื่อนไปในวิถีทางแห่งความถูกต้องสามารถประกอบอาชีพสุจริต มีชีวิตอยู่ร่วมกับครอบครัวและสังคมได้อย่างมีความสุขภายหลังพ้นโทษด้วยเหตุผลดังกล่าวทำให้ปัจจัยความต้องการความสำเร็จมีอิทธิพลต่อการพัฒนาพฤติกรรมนิสัยของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม

สอดคล้องกับทฤษฎีความต้องการของ เอ. เอช. มาสโลว์ (A.H. Maslow, 1960, p. 122) ซึ่งกล่าวว่า ความต้องการความสำเร็จเป็นการพยายามใช้ทักษะและศักยภาพสูงสุดที่มีอยู่ใน

ตนเองให้เกิดผลสำเร็จตามที่นึกคิดหรือเป็นดังที่คาดหวัง ความต้องการความสำเร็จเป็นความต้องการสูงสุดของมนุษย์ และหากบุคคลใดบรรลุความต้องการขั้นนี้จะได้รับยกย่องว่าเป็นบุคคลพิเศษ

5.7.2.3 ความต้องการการยอมรับนับถือ มีอิทธิพลต่อการพัฒนาพฤติกรรมนิสัยของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ผู้วิจัยตั้งไว้ จากรายงานข่าวทางหน้าหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ และสื่อสังคมออนไลน์ ได้เผยแพร่กรณีผู้ต้องขังที่พ้นโทษไปแล้วหวนกลับมากระทำผิดซ้ำขึ้นอีก โดยก่ออาชญากรรมในรูปแบบวิธีการและฐานความผิดต่าง ๆ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้เป็นผลสะท้อนว่า เรือนจำ / ทัณฑสถานไม่สามารถดำเนินการพัฒนาพฤติกรรมนิสัยหรือไม่สามารถปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมของผู้ต้องขังบางส่วนได้อย่างสัมฤทธิ์ผล ทำให้สังคมเกิดกระแสต่อต้าน หวาดกลัว หวาดระแวง อีกทั้งสังคมยังเกิดความคลางแคลงใจต่อกระบวนการแก้ไขฟื้นฟูและพัฒนาพฤติกรรมนิสัย ด้วยเหตุนี้ พลเอกไพบูลย์ คุ้มฉายา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม จึงได้มอบนโยบาย “5 ก้าวอย่างแห่งการเปลี่ยนแปลงราชทัณฑ์” ก้าวที่ 5 สร้างการยอมรับจากสังคม โดยให้เรือนจำ / ทัณฑสถานขอความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐและเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาพฤติกรรมนิสัยผู้ต้องขังในด้านการศึกษาศายสามัญ การฝึกวิชาชีพ และการอบรมทางศาสนาและศีลธรรม เพื่อให้ผู้ต้องขังได้รับการดูแลทั้งร่างกายและจิตใจ พร้อมทั้งประชาสัมพันธ์ภารกิจดังกล่าวให้สังคมภายนอกรับรู้ นอกจากนี้ ยังดำเนินการติดตามผู้ต้องขังภายหลังพ้นโทษว่า สามารถออกไปประกอบอาชีพสุจริต มีรายได้มั่นคง มีครอบครัวอบอุ่นภายใต้โครงการ “ผลิตคนดี” หรือไม่ (เรือนจำจังหวัดมหาสารคาม, 2549, น. 1) จะเห็นได้ว่าภารกิจด้านการแก้ไขฟื้นฟู เป็นหนึ่งในภารกิจหลักของกรมราชทัณฑ์ ซึ่งเป็นงานที่มีความสำคัญในการป้องกันสังคมให้ปลอดภัยจากอาชญากรรม โดยการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดให้ออกไปเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าไม่กลับไปกระทำผิดซ้ำขึ้นอีก กระบวนการแก้ไขฟื้นฟูถือเป็นงานที่ยากลำบาก ต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ ทัศนคติ ทักษะความชำนาญในการแก้ไขผู้กระทำผิด และต้องสอดคล้องความต้องการของผู้ต้องขังที่จะเข้ารับการพัฒนาพฤติกรรมนิสัยอีกด้วย เนื่องจากผู้ต้องขังแต่ละคนมีความแตกต่างในเรื่องวิถีคิด ความเชื่อ เจตคติ การแสดงออก การอบรมเลี้ยงดูของแต่ละครอบครัว เพศ อายุ ภูมิลำเนา การศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ ทำให้ผู้ต้องขังมีความแตกต่างกันในการแสดงออกและการปฏิบัติต่อบุคคลอื่น ด้วยความแตกต่างและความต้องการของผู้ต้องขังที่ปรารถนาให้สังคมมีความเชื่อมั่น และมีทัศนคติเปิดใจยอมรับผู้ต้องขังภายหลังพ้นโทษจึงเกิดการริเริ่มและดำเนิน โครงการ/กิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมนิสัยในด้านต่าง ๆ มากมาย เช่น “โครงการราชทัณฑ์เชิงสมานฉันท์”ซึ่งแบ่งการดำเนินการเป็น 4 รูปแบบ คือ 1) รูปแบบการสมานฉันท์ระหว่างผู้ต้องขังกับผู้เสียหาย หลักการ : เพื่อเยียวยาความ

เสียหาย สร้างความสมานฉันท์ระหว่างผู้ต้องขังกับผู้เสียหายโดยตรง โดยมีเป้าหมายหลักคือผู้ต้องขังและผู้เสียหายเกิดความพอใจทั้งสองฝ่าย 2) รูปแบบการสมานฉันท์ระหว่างผู้ต้องขังกับสังคม หลักการ : เพื่อเยียวยา ชดเชยให้แก่สังคมที่ได้รับผลกระทบจากอาชญากรรมที่เกิดจากการกระทำของผู้ต้องขัง โดยการให้ผู้ต้องขังเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมที่สร้างคุณประโยชน์แก่ประชาชน และสังคม 3) รูปแบบการสมานฉันท์ระหว่างผู้ต้องขังกับครอบครัว หลักการ : เพื่อแก้ไขความขัดแย้งระหว่างสมาชิกในครอบครัว และ 4) รูปแบบการสมานฉันท์ระหว่างผู้ต้องขังภายในเรือนจำ/ทัณฑสถาน หลักการ : เพื่อลดความขัดแย้ง ลดข้อพิพาทระหว่างผู้ต้องขัง สร้างความสงบสุขในเรือนจำ/ทัณฑสถาน นอกจากนี้ กรมราชทัณฑ์ร่วมกับสถาบันพลังจิตตานุภาพจัดทำ“โครงการพัฒนาจิตใจผู้ต้องขัง หลักสูตรสี่คสามาธิ” ตามแนวทางพระธรรมมงคลญาณ (หลวงพ่อวิริยงค์ สิรินุชโร) โดยน้อมนำหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนามาสู่การปฏิบัติของผู้ต้องขังเพื่อขัดเกลาจิตใจ เพิ่มศักยภาพการเรียนรู้ สร้างคุณค่าด้านคุณธรรม จริยธรรม สร้างความรัก ความเมตตา ไฉไลจิต สร้างความเชื่อมั่น สามารถนำมาเป็นหลักในการพัฒนาคุณภาพชีวิต และเพื่อให้สังคมเปิดใจให้อภัยแก่ผู้ต้องขังซึ่งได้รับการกล่อมเกลาทางร่างกายและจิตใจด้วยกระบวนการพัฒนาพฤติกรรมนิสัยขณะต้องโทษอยู่ในเรือนจำจากการดำเนินโครงการ/กิจกรรมดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง ทำให้ปัจจัยความต้องการการยอมรับนับถือมีอิทธิพลต่อการพัฒนาพฤติกรรมนิสัยของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม

สอดคล้องกับทฤษฎี อี อาร์ จี ของ อัลเดอร์เฟอร์ (Alderfer's ERG Theory)

(สนใจ ลักษณะ, 2543, น. 71) กล่าวว่าความต้องการของคนจะเป็นลำดับขั้น จาก E ไปสู่ R และ G ตามลำดับ แนวความคิด ERG เชื่อว่าความต้องการของคนไม่ได้เป็นลำดับขั้นในทิศทางเดียวกัน แต่จะมีความต้องการที่ถดถอย กล่าวคือ เมื่อบุคคลมีความต้องการลำดับที่สูงกว่า แต่ความต้องการไม่ได้รับการตอบสนอง ไม่ได้ได้รับความพึงพอใจหรือถูกสกัดกั้น คนก็จะเกิดความคับข้องใจและจะหันไปสู่ความต้องการในลำดับที่ต่ำกว่า โดยการกลับไปมีความต้องการในระดับที่ต่ำกว่านี้จะมีความต้องการที่รุนแรงกว่าในครั้งแรกที่มีความต้องการในด้านนี้ และมีความเชื่อว่าความต้องการของคนเราสามารถเกิดขึ้นพร้อม ๆ กันได้ไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นทีละขั้น

5.8 ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม มาสังเคราะห์เพื่อคิดค้นรูปแบบ วิธีการ หรือแนวทางแก้ไขปัญหาสำคัญในการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังในบริบทเรือนจำจังหวัดมหาสารคามดังนี้

5.8.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจ ความต้องการความสำเร็จ และความต้องการการยอมรับนับถือ ผู้วิจัยได้นำมาสรุปเป็นข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

5.8.1.1 ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ เป็นต้นว่าคิดค้นกระบวนการเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาพฤตินิสัยแก่ผู้ต้องขัง โดยยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติ และเป็นมาตรฐานเดียวกันทุกเรือนจำ/ทัณฑสถานทั่วประเทศ เช่น

1) การจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง ควรเน้นวิเคราะห์สาเหตุการกระทำผิด วิเคราะห์พฤติกรรมที่ผิดปกติ และจัดทำกรณีศึกษาเพื่อสอบประวัติอย่างละเอียด จากนั้นอาจจัดกลุ่มพฤติกรรม ดังนี้

1.1) กลุ่มผู้ต้องขังมีแนวโน้มไม่กระทำผิดซ้ำ หรือกลุ่มผู้ต้องขังที่ไม่จำเป็นต้องแก้ไขเป็นกลุ่มผู้ต้องขังที่กระทำผิดโดยพลั้งพลาด ยังไม่กล้าเข้าสู่วงจรของการกระทำผิด เช่น ทำผิดเป็นครั้งแรก ทำผิดโดยไม่แสดงความชั่วร้าย มีครอบครัวหรืออาชีพรองรับเมื่อพ้นโทษ กลุ่มนี้ไม่จำเป็นต้องแก้ไข แต่ต้องปฏิบัติมิให้กลุ่มนี้ตกต่ำไปกว่าเดิม หรือเรียนรู้จากผู้ที่มีความชำนาญ ส่งเสริมความสัมพันธ์ในครอบครัวให้รองรับกลับสู่สังคมและจัดสวัสดิการดูแลผู้ต้องขังเหล่านี้

1.2) กลุ่มผู้ต้องขังที่พอแก้ไขได้ เป็นกลุ่มผู้ต้องขังที่ยังไม่ได้กล้าเข้าสู่วงจรอาชญากรรมซ้ำซาก ไม่ได้เป็นอาชญากรอาชีพ ทำผิดเพราะความจำเป็นหรือถูกกดดัน แต่มีแนวโน้มที่จะกระทำผิดซ้ำ หากไม่ได้รับความช่วยเหลือหรือแก้ไข เพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรม กลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่จะต้องดำเนินการแก้ไขเป็นพิเศษ โดยการจัดเข้าโปรแกรมแก้ไขต่าง ๆ

1.3) กลุ่มผู้ต้องขังที่ยากต่อการแก้ไข เป็นกลุ่มผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำซาก และทำผิดในคดีที่ให้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจสูง กลุ่มอาชญากรอาชีพ หรือพวกที่มีความผิดปกติทางจิต กลุ่มนี้ต้องใช้การปฏิบัติที่เข้มงวด โดยการใช้มาตรการควบคุมอย่างเคร่งครัด หรือถ้าจะบำบัดแก้ไขจำเป็นต้องใช้โปรแกรมที่เข้มข้นเป็นพิเศษ

1.4) ผู้ต้องขังกลุ่มพิเศษ การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังกลุ่มนี้จะมุ่งจัดสวัสดิการและการดูแลสวัสดิภาพพิเศษ

2) ควรจัดโครงการอบรมพัฒนามุคลากรด้านการพัฒนาพฤตินิสัย โดยให้เรือนจำ/ทัณฑสถานส่งบุคลากรในสังกัดเข้าอบรมทั้งในหลักสูตรของกรมราชทัณฑ์และหน่วยงานภายนอก เพื่อให้มีแนวทางในการปฏิบัติงานที่เป็นรูปธรรมชัดเจน และสามารถปฏิบัติงานเกี่ยวกับการพัฒนาพฤตินิสัยได้อย่างต่อเนื่อง

3) ควรมีโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังวัยหนุ่มขึ้น โดยเฉพาะเพื่อนำไปสู่แนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมกับผู้ต้องขังวัยหนุ่ม เนื่องจากผู้ต้องขังกลุ่มนี้ถือเป็นกลุ่มผู้ต้องขังที่สังคมคาดหวังว่า จะสามารถปรับเปลี่ยนและพัฒนาพฤตินิสัยได้ เพราะถือว่าเป็นวัยที่เป็นอนาคตของชาติ

4) ควรใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง เพื่อให้เกิดความน่าสนใจ เข้าถึงได้ง่าย ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีกว่าการบรรยายเพียงอย่างเดียว และทำให้ผู้ต้องขังสามารถใช้เทคโนโลยีที่มีใช้อยู่ในปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม ไม่ล้าหลัง

5) ควรจัดทำฐานข้อมูลผู้ต้องขังด้วยระบบคอมพิวเตอร์ เพื่อให้เกิดความสะดวกในการสืบค้นและนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ กรณีเรือนจำ/ทัณฑสถานใดมีนวัตกรรมเกี่ยวกับการจัดทำฐานข้อมูล ควรเผยแพร่ไปยังเรือนจำ/ทัณฑสถานอื่นด้วย เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นรูปแบบและมาตรฐานเดียวกัน

6) ควรใช้ระบบตัวแทน โดยคัดเลือกผู้ต้องขังที่มีความรู้ความสามารถ เป็นที่ยอมรับของผู้ต้องขังในเรือนจำ / ทัณฑสถาน และให้เข้าร่วมประชุมร่วมกับกรรมการบริหารเรือนจำ/ทัณฑสถานเป็นประจำทุกเดือน เพื่อรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ความต้องการ ปัญหา อุปสรรค จากนั้นนำมาพัฒนาเป็นแนวทางการพัฒนาพฤตินิสัย

5.8.1.2 เสริมสร้างความสำเร็จ ควรจัดโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังสู่ความสำเร็จในชีวิตมุ่งเน้นให้ผู้ต้องขังมีความรู้ความสามารถ มีทักษะอาชีพ ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน จนผู้ต้องขังสามารถนำไปประกอบอาชีพสุจริตได้ โดยไม่เป็นการระงับของครอบครัวหรือสังคม ดังนี้

1) ควรสนับสนุนให้มีการสร้างทีมงานด้านการอบรมแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง (Team Work) ที่มาจากทุกส่วนงานภายในเรือนจำ/ทัณฑสถาน เพื่อให้เกิดความร่วมมือและรับผิดชอบร่วมกัน

2) กระบวนการแก้ไขฟื้นฟูควรเน้นการวางแผนการแก้ไขเป็นรายบุคคล (Case Management) รวมทั้งจัดทำระบบครูที่ปรึกษาแก่ผู้ต้องขังแต่ละคน โดย

ทำการศึกษาประวัติและข้อมูลด้านต่าง ๆ พร้อมศึกษาแผนบำบัดเป็นรายบุคคล เพื่อจะได้ข้อมูลในการช่วยเหลืออย่างเหมาะสม โดยอาจแต่งตั้งผู้ต้องขังที่ผ่านเกณฑ์การประเมินเป็นครูพี่เลี้ยง เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระของเจ้าหน้าที่ และยังสามารถสอดส่องดูแลพฤติกรรมผู้ต้องขังได้อย่างทั่วถึง

3) การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย ควรดำเนินการแบบเข้มข้น เพื่อให้ความช่วยเหลือผู้ต้องขังหลังพ้นโทษได้อย่างแท้จริง ควรมีการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังแต่ละคน เพื่อให้เข้าใจและรู้จักตัวตนที่แท้จริงของผู้ต้องขัง มีการวางแผนชีวิต อาชีพ การทำงาน ที่อยู่ หลังปล่อยตัวให้แก่ผู้ต้องขัง

4) การอบรมแก้ไขผู้ต้องขัง ควรจัดหาสื่อในการอบรมแก้ไขพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขัง ที่มีความน่าสนใจ มีสาระให้คิดสนใจ เช่น ภาพยนตร์ รายการโทรทัศน์ ภาพยนตร์ หนังสือ บทกลอน เพลง เป็นต้น โดยคัดเลือกสื่อที่ให้ความบันเทิงและสอดแทรกเนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์

5) ควรจัดกิจกรรมประกวดผลิตภัณฑ์ฝีมือผู้ต้องขังภายในเรือนจำ/ทัณฑสถาน เพื่อให้ผู้ต้องขังเกิดความภาคภูมิใจในความสำเร็จของตนเอง และจะเป็นแรงจูงใจให้ผู้ต้องขังประพฤติตนในสิ่งที่ถูกต้อง เช่น การประกวดผลิตภัณฑ์จากการฝึกวิชาชีพ ประกวดภาพวาดเขียน หรือประกวดการประพันธ์บทร้อยแก้วร้อยกรอง เป็นต้น

6) ควรจัดหาตลาดรองรับผลิตภัณฑ์ฝีมือผู้ต้องขัง และจัดสรรเงินปันผลเป็นค่าตอบแทนให้แก่ผู้ต้องขังด้วยความเป็นธรรม ปัจจุบันผู้ต้องขังจะได้รับเงินปันผลเฉลี่ยไม่เกินหนึ่งร้อยบาทต่อคนต่อเดือน ควรจัดสรรผลกำไรจากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์เป็นเงินปันผลให้แก่ผู้ต้องขัง จนสามารถนำมาเป็นค่าใช้จ่ายในขณะต้องโทษ หรือจนสามารถนำมาเป็นทุนในการประกอบอาชีพสุจริตภายหลังพ้นโทษ โดยอาจจัดทำบัญชีในรูปแบบของเงินสะสมและจะมอบเงินให้ในวันพ้นโทษ หากผู้ต้องขังรายใดกระทำผิด นอกจากลงโทษทางวินัยแล้ว ก็จะตัดเงินปันผลในรูปแบบของเงินสะสมด้วย หากปฏิบัติได้เช่นนี้จะช่วยกระตุ้นกำลังใจ ทำให้ผู้ต้องขังเกิดแรงจูงใจในการฝึกวิชาชีพและยกระดับฝีมือแรงงาน ตลอดจนเป็นมาตรการป้องปรามการกระทำผิดวินัยในเรือนจำ/ทัณฑสถานด้วย

7) ควรจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน ที่ผ่านมาการพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขังจะปฏิบัติตามรูปแบบ คำสั่ง นโยบายที่เคยปฏิบัติเป็นประจำ ขาดคู่มือการปฏิบัติงานที่ชัดเจน ทำให้แนวทางปฏิบัติไม่ได้มาตรฐาน ขาดการริเริ่มสร้างสรรค์แนวทางการพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขังรูปแบบใหม่ ดังนั้นจึงควรศึกษาค้นคว้าวิธีการ กระบวนการที่ทันสมัยเหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน จากนั้นจัดทำเป็นคู่มือการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขังเผยแพร่ไปยังเรือนจำ/ทัณฑสถานทั่วประเทศ

8) ควรจัดให้มี “ชั้นพิเศษ” ชั้น หมายถึงตัวชี้วัดพฤติกรรมของผู้ต้องขังช่วยทำให้ทราบว่า ผู้ต้องขังสามารถเปลี่ยนแปลงตนเองไปในทางที่ดีขึ้นได้เพียงใด ชั้นยิ่งสูงจะทำให้ผู้ต้องขังได้รับสิทธิประโยชน์มากขึ้นซึ่งปัจจุบันการครองชั้นของผู้ต้องขังมี จำนวน 6 ชั้น คือ ชั้นเลวมาก ชั้นเลว ชั้นกลาง ชั้นดี ชั้นดีมาก และชั้นเยี่ยม ตามลำดับ ผู้ต้องขังที่มีคุณสมบัติตามที่คณะกรรมการกำหนดไว้ จะได้รับการเลื่อนชั้นปีละ 2 ครั้ง และจะครองชั้นสูงสุดได้เพียงชั้นเยี่ยม ผู้ต้องขังบางรายที่มีกำหนดโทษสูง ครองชั้นเยี่ยมนับ 10 ปี แต่ไม่มีโอกาสได้รับชั้นที่สูงขึ้นอีก จึงทำให้ขาดแรงจูงใจในการทำความคิด ดังนั้น จึงควรให้โอกาสผู้ต้องขังที่ครองชั้นเยี่ยมมาเป็นเวลานาน มีโอกาสได้ครองชั้นพิเศษ โดยอาจกำหนดเงื่อนไข คุณสมบัติ หรือตัวชี้วัดเพื่อพิจารณาผู้ต้องขังที่จะเข้ารับการประเมิน เพื่อให้ผู้ต้องเกิดแรงจูงใจที่จะขัดเกลาคิดใจความคิด พฤติกรรม หรือพัฒนาตนเองให้ก้าวหน้าต่อไป

5.8.1.3 สนับสนุนให้เกิดการยอมรับ โดยเรือนจำ/ทัณฑสถานควรบูรณาการร่วมกับหน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐและเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์พฤติกรรมเชิงบวกของผู้ต้องขังสู่สังคมภายนอก เพื่อให้เกิดการยอมรับให้อภัย และให้โอกาสต่อผู้ต้องขัง ดังนี้

1) ควรปรับทัศนคติของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการแก้ไขฟื้นฟู ให้มีเจตคติในการทำงานที่ดี โดยเฉพาะกับผู้ต้องขัง ควรมองผู้ต้องขังในเชิงบวก (Positive Thinking) และให้การยอมรับในตัวผู้ต้องขัง ทั้งนี้เพราะเจตคติของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานย่อมส่งผลต่อผู้ต้องขังโดยตรง โดยเฉพาะในเรื่องแก้ไขฟื้นฟู

2) การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดควรเน้นกระบวนการนำครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ซึ่งให้ความสำคัญกับการเชิญบิดา มารดา และผู้ปกครองมาร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน เพื่อสร้างการยอมรับและความพร้อมของครอบครัว เมื่อผู้ต้องขังพ้นโทษ

3) ควรมีการทำแผนงานที่เน้นด้านการพัฒนาจิตใจผู้ต้องขัง นำนวัตกรรมใหม่ๆ มาปรับใช้กับผู้ต้องขัง โดยประสานงานกับกรมสุขภาพจิต เพื่อวางแนวทางในการพัฒนาจิตใจให้กับเรือนจำ/ทัณฑสถาน

4) ควรประสานหน่วยงานหรือสถาบันการศึกษาใกล้เคียงจัดกิจกรรมนันทนาการ สันทนาการให้กับผู้ต้องขัง เพื่อผ่อนคลายความเครียด ลดความวิตกกังวล และถือเป็นกิจกรรมเสริมการพัฒนาพฤตินิสัย

5) ควรเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลงานของผู้ต้องขังต่อสังคมภายนอก เช่น การศึกษา การฝึกวิชาชีพ การอบรมทางศาสนาและศีลธรรม เป็นต้น เพื่อให้สังคมเกิด

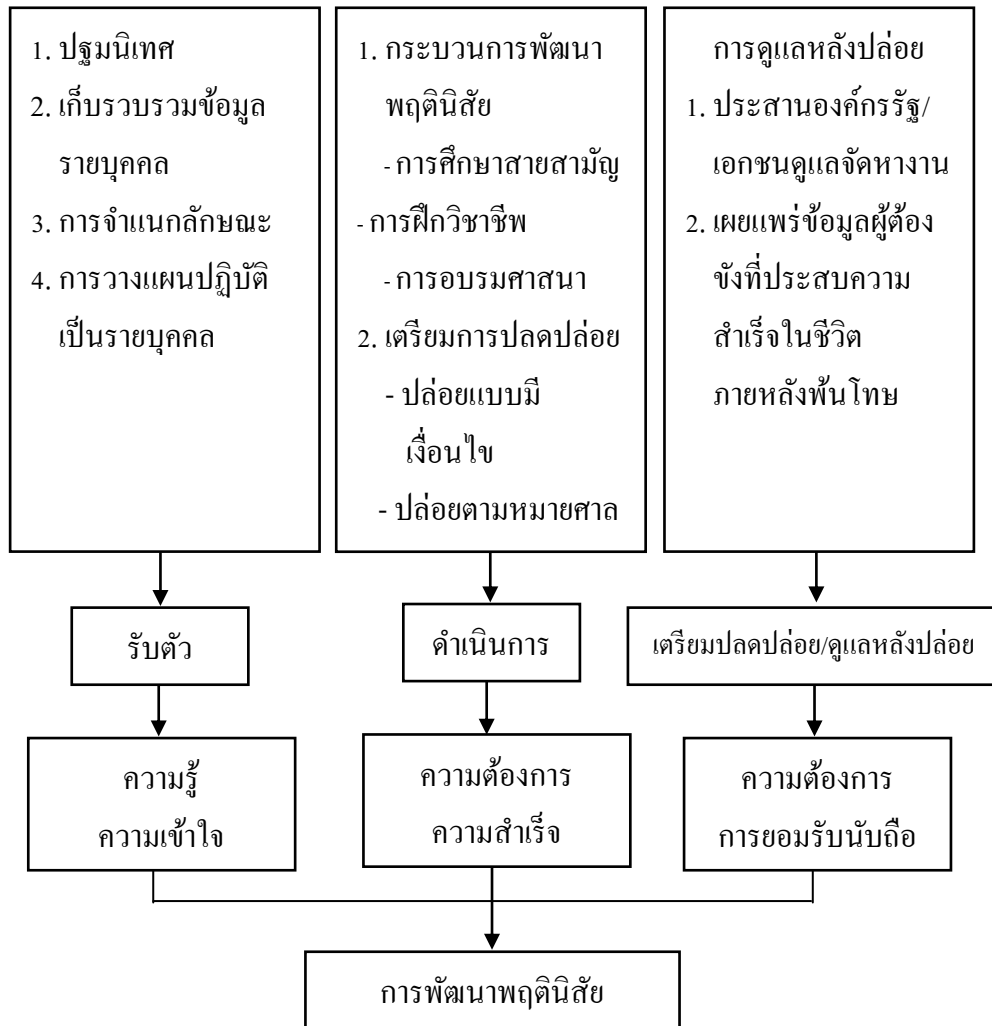
การยอมรับว่า ผู้ต้องขังได้ผ่านการอบรมกลุ่มเคลาจิตใจ สติปัญญา ความคิด สามารถกลับตนเป็นพลเมืองดีและอยู่ร่วมกับสังคมได้ภายหลังพ้นโทษ

6) ควรส่งเสริมให้ผู้ต้องขังที่มีความประพฤติดี ออกทำงานบริการสังคมภายนอกเรือนจำ/ทัณฑสถานมากขึ้น เพื่อให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีต่อผู้ต้องขัง และสังคมยังทราบถึงภารกิจ บทบาท หน้าที่ซึ่งเรือนจำได้ดำเนินการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง โดยอาจแบ่งประเภทผู้ต้องขังออกทำงานบริการสังคม ดังนี้

6.1) กลุ่มผู้ต้องขังด้อยความรู้ ควรให้ออกทำงานบริการสังคมด้านการบำเพ็ญประโยชน์ เช่น การขุดลอกคูคลอง การทำความสะอาดสถานที่สำคัญต่าง ๆ เป็นต้น

6.2) กลุ่มผู้ต้องขังมากความรู้ ผู้ต้องขังกลุ่มนี้อาจมีความรู้เดิมก่อนต้องโทษ หรือขณะต้องโทษได้รับการพัฒนาพฤตินิสัยและขัดเกลาคใจเป็นอย่างดี ผู้ต้องขังกลุ่มนี้อาจถือได้ว่าเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ จึงควรนำออกบริการสังคมด้านการให้ความรู้ทางวิชาการ หรือถ่ายทอดประสบการณ์ชีวิตตามสถาบันการศึกษา หรือแหล่งชุมชน

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ประกอบกับข้อเสนอแนะดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้นำมาสร้างเป็นรูปแบบการพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ดังนี้

ภาพที่ 5.1 รูปแบบการพัฒนาพหุตินิสัยของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม

5.8.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า มีตัวแปรอิสระเพียง 3 ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาพหุตินิสัย ดังนั้น จึงควรศึกษาตัวแปรอิสระอื่น ๆ ที่คาดว่าเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลหรือมีอิทธิพลต่อการพัฒนาพหุตินิสัย เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกอาจใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการวิจัยและควรศึกษาแนวคิดการพัฒนาพหุตินิสัยจากเรือนจำ/ทัณฑสถานทั่วประเทศเพื่อค้นหา รูปแบบหรือวิธีการพัฒนาพหุตินิสัยให้ทันสมัย เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน และสามารถดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรมจะเป็นประโยชน์ต่อพัฒนาพหุตินิสัยผู้ต้องขังอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป